

YAĞIŞLI GEÇEN BU ÜRETİM SEZONUNDA, ÜSTTEN AZOTLU GÜBRE UYGULAMASI, VERİM VE KALİTEYİ YÜKSELTMEDE TEMEL GEREKSİNİM

Ülkemiz yağış ortalaması dünya ortalamasının oldukça altında olup, 600 mm civarındadır. Bölgesel yağış ortalamalarda ise büyük bir varyasyon olup, Orta Anadolu Bölgesinde 350 mm civarına inmekte, bölge içerisinde ise yağış yer yer 300 mm'nin altına düşmektedir. Bu yağış kısıtı sebebiyle işlenen tarım alanlarının % 17,2'sine tekabül eden 4,1 milyon hektar alanda nadaslı tarım yapılmaktadır. Nadas alanlarında yağış miktar ve dağılımı üst üste ürün yetiştirilmesine izin vermediği için, toprak işlenerek bir yıl boş bırakılmakta, depolanan yağış suları ikinci yıl ekilen ürünün istifadesine sunulmaktadır. Kısaca nadas alanlarında ancak iki yılda bir ürün almak mümkün olmaktadır. Bu alanlarda başta buğday olmak üzere serin iklim tahılları tarımı yapılmaktadır. Böylelikle buğday tarımının önemli bir kısmının nadasa bağlı kuru tarım alanlarında yapıldığı veya geçit bölgelerinde yağışa bağlı koşullarda yapıldığını söylemek mümkündür.

Bu alanlarda nadas yılındaki yağış kadar, üretim yılındaki yağışlar da verim ve kalite üzerinde etkili olmaktadır. Yağış kısıtı ortalama buğday veriminin düşük olmasına neden olmakta, bu alanlarda verim çoğunlukla 150-200 kg/da aralığında seyretmektedir. Buğday yetiştiriciliğinde üretici çoğunlukla yukarıdaki verim düzeyine ulaşabilmek için 6-7 kg/da civarında saf azota eşdeğer gübre uygulamaktadır ki, bu bilimsel araştırma sonuçları ile de uyumludur. Bu miktar azotun bir kısmını ekimle birlikte verir iken, kalan kısmını iklimin uygunluğuna bağlı olarak, şubat ayı içerisinde mart ayı ortasına kadar serpmeye olarak uygulanmaktadır. Bu uygulama iklimin uzun yıllar seyrinde olması halinde uygundur. Ancak 2010-2011 üretim yılında olduğu gibi, zaman-zaman tüm üretim yılını kapsayacak sezonlar, yada ilkbahar özellikle Nisan-Mayıs aylarının yağışlı geçen, uzun yıllardan farklılık gösteren sezonlar da yaşanmaktadır. İlkbahar aylarının yağışlı geçtiği böyle yıllarda üretici hazırlıksız yakalanmakta, buna teknik bilgi eksikliği de eklenince, bu olumlu koşullardan yeterince yararlanılamamaktadır. Bu yıllarda yağışlarla su eksikliği giderildiği halde, yeterli azot uygulanamaması sonucu, verim artış düzeyini kısıtlayan ana faktör azot eksikliği olmaktadır. Üstelik bu yıllarda azot eksikliğinin çok daha önemli olumsuz etkisi, protein oranının azalmasına neden olarak kalite düşüklüğünü ortaya çıkarmasıdır. Böylelikle bu elverişli yağış koşullarının oluştuğu yıllarda yetersiz azotlu gübreleme hem verim artışının sınırlı olmasına neden olmakta, hem de daha önemlisi kalitenin düşmesine neden olmakta ve pazar değeri azalmaktadır.

TMO'nin 2011 yılında uyguladığı kaliteye dayalı alım sistemi, borsaları da etkileyerek, kaliteli ürünün daha yüksek fiyatla alıcı bulmasına neden olmuş, tüm ülkede kalite artışında önemli rol oynamıştır. Fiziksel kalite kriterleri yanında kimyasal kalite kriterlerinin de belirlenerek, fiyatlandırmada etkili olduğu sistemde, % 13 proteine kadar, protein oranının artışına bağlı olarak fiyat ta artırılmakta idi. TMO'nin 2015 yılında uygulamaya başlayacağı sistemle ise, bu oran % 14.5'a kadar yükseltildi ve kalite çıtası yükselterek, kaliteli ürünün çok daha değerli olacağı bir süreç başlatıldı.

2014-2015 yılında Ekim 2014-28 Şubat 2015 tarihleri arasında tüm ülke yağışlı olmuş, bu dönemde yağışlar uzun yıllar ortalamasının % 12, geçen üretim sezonunun ise % 77 üzerinde gerçekleşmiştir. Bu durum Doğu Anadolu Bölgesi hariç tüm bölgelerde değişen oranlarda (% 7-% 29) olmak üzere benzerlik göstermiştir. Nadas alanlarının yoğunlaştığı, buğday üretiminde önemli yeri olan Orta Anadolu bölgesinde anılan dönemde, uzun yıllar ortalamasından % 8, geçen üretim sezonundan % 78 daha yüksek yağış alınmıştır. Konya ili ise bu üretim yılında daha fazla yağış almış, Eylül 2014-28 Şubat 2015 tarihleri arasında uzun yıllar ortalamasından % 31, geçen üretim sezonundan ise % 100'ü geçen oranda daha fazla yağış düşmüştür. Tüm ülke genelinde olduğu gibi, Orta Anadolu Bölgesinde ve özellikle Konya ilinde Mart ayı yağışının yüksekliği de dikkati çekmektedir. Bu bölgelerde şu ana kadar bitki gelişimi

verimliliği tetikleyecek miktar ve dağılıfta düşmüş olup, yüksek yağış trendinin devam ettiği görülmektedir. Bununla birlikte üreticilerin uzun yıllar elde ettikleri tecrübeler ışığında 6-7 kg/da azota karşılık gelen gübre uygulamasını ekimle ve şu ana kadar tamamladıkları, bu olumlu verimlilik düzeyinden yararlanmak ve kaliteyi yükseltmek için bu azot düzeyinin yetersiz kaldığını ve ne yapmaları gerektiğini bilmedikleri görülmektedir. Yağışların devamı sonucu oluşan olumlu iklim koşullarından yararlanmak için, üstten azotlu gübre uygulamalarına her biri 3-4 kg/da saf azota karşılık gelecek şekilde azotlu gübre (Amonyum Nitrat-% 33 N içeren) uygulamalarına devam etmeleri hayati öneme sahiptir. Bu kararda kritik faktör yağış olmalı, üreticinin gözü adeta havada olmalıdır. Yağışlar devam ettiği sürece başaklanma öncesini de içeren süreçte azotlu gübre uygulamasına devam edilmelidir. Bu yıllarda azotlu gübre uygulaması özellikle ilerleyen dönemde, protein oluşumunu artırarak, rezerv protein miktarını artırmakta, bu proteinler döllenme sonrası mobilize olarak, daneye taşınmakta ve dane protein oranının yükselmesini sağlayarak, daha kaliteli tane üretilmesi sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Daha yüksek protein içeren, kalite parametreleri yükselmiş tane ürünü ise, pazar değerinin yükselmesi anlamına gelmektedir. Böylelikle bu yıllarda üstten gerektiğçe yapılan azot uygulaması, bir yandan verimi, bir yandan kaliteyi yükselterek, birim alandan daha yüksek kazanç elde edilerek, üreticinin ekonomik durumuna katkı sağlayacağı gibi, sanayicinin kaliteli ürün ihtiyacının karşılanmasına da katkı sağlayacaktır.

Üreticinin bu yıllarda yukarıda bahsedilen azotlu gübreyi uygulamasının en önemli nedeni alışkanlıklar ve teknik bilgi yetersizliğidir. Ayrıca üreticimizi bu konuda çekinceye sevk eden bir diğer husus, gelişmiş buğdayların çığnemesinden çekinmesidir. Buna çekinceyi ortadan kaldıracak yöntem ise tarımı gelişmiş ülkelerde uygulanan “izli tarım” veya “izli ekim” olarak adlandırılan yöntemdir. Bu yöntemde, özel izli tarım mibzerleri ile veya mevcut mibzere monte edilecek aparatlar ile, kullanılacak gübreleme, ilaçlama gibi ekipmanların iş genişliği ile uyumlu olarak belirli aralıklarla, traktör teker izlerine gelen yerler ekilmeden boş bırakılmaktadır. Böylece, üstten gübreleme, ilaçlama gibi işlemler teker izlerinden gidilerek ürünü zarar vermeden yapılabildiğinden, üreticinin çekincesi de ortadan kalkmaktadır. Bu yöntem özellikle kuru tarım alanlarında yağışlı yıllarda yukarıda açıklanan nedenlerle çok daha önemli olmaktadır. Bununla birlikte Trakya Bölgesinde yaygınlaşan bu yöntem İç Anadolu ve Geçit Bölgelerinde bilinmemektedir. Bu konuda farkındalığı artırmak, üreticinin dikkatini çekecek veriler üretmek amacı ile, KTB, TİGEM ve Selçuk Üniversitesi işbirliği ile TAGEM tarafından desteklenen “İzli Tarım Projesi” geçen üretim sezonunda uygulamaya başlanmış ve tarla günü ile dikkat çekilmiştir. Sonuçlar sistemin verim ve kalite üzerine olumlu etkisini teyit etmiştir. Bu yılda denemeler Konuklar Tarım İşletmesi Müdürlüğünde yeniden kurulmuş, yine yapılacak bir tarla günü ile üreticilerin dikkati artırılmaya ve sistemin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaya çalışılacaktır.

Bu yıl yaşanan olumlu iklim koşulları (yüksek yağış ve uygun dağılıf) ve bunun devam edeceği yönünde tahminler üstten azotlu gübre uygulanmasını gerekli kılar iken, önerilen izli tarım yönteminin henüz yaygınlaşmamış olması nedeni ile, mümkün olduğu kadar önceki izler takip edilerek, azotlu gübre uygulamasının yapılması şiddetle önerilmektedir. Bu yöntemle çığnemenin bir miktar zararı olacak olmakla birlikte, kazanımın çok daha yüksek olacak olması, bu kaybı fazlası ile telafi edecek bir katma değer oluşturacağı gözden uzak tutulmamalıdır. Ancak kısa süre içerisinde “izli tarım” için ekim sisteminin revize edilmesi yolunda tedbir alınmalıdır. Üstten dikkatli bir azotlu gübre uygulaması ile, ülkemizin buğday rekoltesinin sınırlarının zorlanacağı, kalite üretimin rekor düzeye ulaşacağı bir yıl olması dileği ile.

Saygılarımızla

Mustafa YILMAZKART

Yön.Kur.Başkanı